

Comentariul operei literare Luceafarul de Mihai Eminescu

Capodopera poeziei romanesti este inspirata din surse de natura culturala (miturile grecesti, crestine), autobiografica (propria viata ridicata la rangul de simbol), precum si de natura filosofica. Pentru a releva conditia geniului nefericit, insingurat, Mihai Eminescu asimileaza si transforma in simboluri lirice antinomiile din filosofia schopenhaueriana referitoare la omul superior si la cel comun. Geniul este inzestrat cu inteligenta, obiectivitate, capacitatea de a-si depasi sfera, aspiratia spre cunoastere, posibilitatea de a se sacrifica in vederea atingerii unui ideal, manifesta o adevarata vocatie pentru viata traita in solitudine. Omul comun este sociabil, se caracterizeaza prin instinctualitate, subiectivitate, incapacitatea de a-si depasi conditia, vointa de a trai, dorinta de a fi fericit.

In ce priveste apartenenta la gen, Luceafarul este o poezie narativ-dramatica, in sprijinul acestei asertiuni stand urmatoarele elemente: formula de introducere ("a fost odata ca niciodata"), existenta unui narator, povestirea la persoana a III-a, prezenta "personajelor", constructia gradata a subiectului, numarul mare de verbe si existenta dialogului.

In acelasi timp, poemul are si o pronuntata tenta lirica asigurata de intensitatea emotionala si de adancimea meditatiei, iar schema epica nu este decat un cadru, intamplarile, "personajele" si relatiile dintre ele au valoare de simbol.

Din punct de vedere structural si compozitional, ampla creatie eminesciana, care are 98 de strofe - 392 de versuri, se organizeaza, pe mai multe planuri (teluric-cosmic, fantas-tic-uman; exista si un plan al intamplarilor si altul al semnificatiilor) si, de asemenea, este impartit in patru tablouri. Primul prezinta iubirea fantastica dintre doua fiinte, care apartin unor lumi diferite; cadrul este atat cosmic cat si teluric, atmosfera este grava, iar gesturile sunt protocolare.

In cel de-al doilea tablou este evocata iubirea dintre doi pamanteni, ceea ce face ca limbajul sa fie simplu, firesc, atmosfera sagalnica fiind sugerata si prin frecventa cu care este utilizata vocala i: "...Inca de mic/ Te cunosteam pe tine,/ si guraliv si de nimic,/ Te-ai potrivi cu mine." Dar atunci cand fata este rapita de amintirea Luceafarului predomina vocala a, care simbolizeaza solemnitatea: "Dar un luceafar, rasarit/ Din linistea uitarii,/ Da orizon nemarginit/ Singuratatii marii;" In tabloul al treilea, Hyperion realizeaza o calatorie interstelara, cadrul fiind exclusiv cosmic, si de aici atmosfera glaciale; limbajul este gnostic; demiurgul aude replicile lui Hyperion, desi acesta nu le rosteste. In tabloul patru, apar din nou cadrul terestru si cel cosmic; pe de o parte, atmosfera este familiara, pe de alta, distanta, iar dialogul nu mai este posibil.

La inceput fata de imparat, al carei chip semnifica unicitatea ei ("si era una la parinti/ si mandra-n toate cele/ Cum e fecioara intre sfinti/ si luna intre stele"), il zarestie pe Luceafar care nu o astepta pe ea, dar "El iar, privind de saptamani/ li cade draga fata". Pentru el abdicarea de la propria conditie inseamna anulara lui, pe cand pentru fata aceasta inseamna aspiratia spre inaltimi, aspiratie care o asaza in randul fiintelor superioare. Hyperion nu poate renunta la nemurire, de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

aceea ii apare fetei doar in vis: "Ea il privea cu un suras,/ El tremura-n oglinda,/ Caci o urma adanc in vis/ De suflet sa se prinda."// "Iar ea vorbind cu el in somn,/ Oftand din greu suspina:/"- O, dulce-al noptii mele Domn,/ De ce nu vii tu? Vina!""

In acest cadru, care este, pe rand, cosmic si terestru, atmosfera este protocolara. Prima chemare a Catalinei releva iubirea ei pentru astrul nemuritor: "Cobori in jos, luceafar bland,/ Alunecand pe-o raza,/ Patrunde-n casa si in gand/ si viata-mi lumineaza." Ea il priveste dintr-un ungher al iatacului, semn al conditiei sale inferioare.

Ca orice fiinta fantastica, Luceafarul are puterea de a se metamorfoza si patrunde in odaia iubitei sub infatisarea unui ""tanar voievod cu par de aur moale". Hyperion ii ofera Catalinei nemarginirea oceanelor si nemurirea astre-lor, amintindu-i totodata de sacrificiile facute pentru a o asculta: "Din sfera mea venii cu greu/ Ca sa-ti urmez chemarea." Fata insa nu accepta oferta astrului, deoarece aceasta ar echivala cu insasi moartea ei: "Dara pe calea ce-ai deschis/ N-oi merge niciodata."

Refuzul devine categoric cand Luceafarul apare in ipostaza de demon: "Strain la vorba si la port,/ Lucesti fara de viata,/ Caci eu sunt vie, tu esti mort/ si ochiul tau ma-ngheata." Hotararea ei de a nu-l urma devine dramatica, intrucat dimensiunile iubirii sunt dramatice: "Ma dor de crudul tau amor/ A pieptului meu coarde,/ si ochii mari si grei ma dor./ Privirea ta ma arde." Ultima incercare a fetei de a se apropia de Luceafar consta in a-i cere acestuia sa devina muritor.

Lumea in care traieste Hyperion este rece, lipsita de sentimente, fapt pentru care il roaga pe Demiurg sa il dezlege "De greul negrei vecinicii" in schimbul unei ore de iubire: "Reia-mi al nemuririi nimb/ si focul din privire/ si pentru toate da-mi in schimb/ O ora de iubire..." Raspunsul Creatorului, bazat pe antiteza dintre cele doua lumi, il ajuta sa depaseasca momentul de criza, contempland cu raceala cele petrecute pe pamant, cand fata il cheama sa-i lumineze norocul alaturi de iubitul pamantean: "Ce-ti pasa tie, chip de lut,/ Dac-oi fi eu sau altul?// Traind in cercul vostru stramt/ Norocul va petrece,/ Ci eu in lumea mea ma simt/ Nemuritor si rece."

Luceafarul este un poem cu bogate semnificatii de care s-au ocupat numerosi exegeti.

O prima interpretare in acest sens ii apartine chiar poetului. Referindu-se la soarta geniului, Eminescu afirma: "Geniul nu cunoaste nici moarte, iar numele lui scapa de noaptea uitarii, pe de o parte aici, pe pamant nu e capabil de a fericii pe cineva, nici capabil, de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc."

Exista si alte interpretari, una dintre ele fiind aceea potrivit careia "personajele" sunt "voci", masti ale poetului, fiindca el nu se ascunde numai sub chipul lui Hyperion - geniul, ci sub chipul lui Catalin si chiar sub acela al Catalinei, muritoare care aspira spre absolut, dar pe care nu il poate atinge, si in cazul acesta solutia aleasa de ea nu poate fi expresia unei infirmitati morale.

Toate aceste cugetari filosofice sunt turnate in tiparele unui limbaj fermecator, care se distinge printr-o serie de particularitati fundamentale. O prima caracteristica este limpezimea clasica obtinuta prin inlaturarea "podoabelor stilistice" (T. Vianu). Pentru a ajunge la superlativul "o prea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

frumoasa fata", Eminescu a eliminat epitetul "luminoasa", apoi o serie de metafore: "un canaras de fata", "un grangure de fata", "un ghiocel de fata", "o dalie de fata"; a utilizat doar 89 de adjective dintre care 80 sunt de origine latina exista multe adjective formate prin derivare cu ajutorul prefixului ne-: "nemuritor", "nevazut", "nemarginit".

Ideile filosofice care strabat poemul sunt exprimate prin maxime, sentinte, precepte morale (rostirea Demiurgului), fapt ce confera versurilor valoare gnomica.

Apoi puritatea stilului este obtinuta prin preponderenta termenilor de origine latina; remarcam intrebuintarea frecventa a expresiilor populare, precum si acceptarea unui numar mic de neologisme ("haos", "ideal", "palat" etc).

Versurile se caracterizeaza printr-o muzicalitate sugerata de efectele eufonice ale cuvintelor si de schema prozodica: masura este de 7-8 silabe, ritmul iambic, iar rimele masculine alterneaza cu cele feminine.

Poemul are meritul de a realiza o stransa legatura cu toata creatia lui Eminescu. (G. Calinescu)

Asadar, opera eminesciana este o "drama simfonica cu intrebari si raspunsuri, cu teme si comentarii muzicale. Luceafarul a devenit pentru noi aria cea mai memorabila" (G. Calinescu). Este poemul dorului, al nemuririi reci, insingurate, al fericirii neingaduie.

Nichita Stanescu, in insemnarile sale denumite semnificativ Orfeu sau Scurt tratat de geometrie a cuvintelor, exprima ganduri de suflet care merita mentionate: "Dar Luceafarul l-a scris el. Domnia-sa, Domnul acestei tari Mihai Eminescu. (...)

Luceafarul si intreaga lui mitologie nu decurgeau din sentimente. Poemul, daca-l intelegem, trebuie sa starneasca sentimente. Pe un pat al viziunilor isi odihneste poetul sentimentele. Ce dorea el? El dorea sa fie iubit."

Liviu Rusu in elevatul studiu De la Eminescu la Lucian Blaga vorbeste despre faptul ca si la M. Eminescu, asemenea lui Shakespeare, opera poate fi inteleasa numai in intregul ei, pentru ca formeaza o unitate.

Respinge ideea ca pentru Eminescu si literatura romana Luceafarul, "cu pesimismul schopenhauerian, cu retragerea geniului in nemurirea rece" ar putea defini personalitatea scriitorului. "In focul inspirator al acestei opere nici pe departe nu este nemurirea rece, cum ar rezulta din Luceafarul, ci ceea ce el insusi a marturisit in vestita sa Oda (in metru antic): "De-al meu propriu vis, mistuit ma vaiet,/ Pe-al meu propriu rug, ma topesc in flacari..." Acest foc - continua criticul - pe care raceala astrului nemuritor nu-l poate stinge, a animat si inviorat intreaga sa opera, el a imprimat operei sale in marele ei ansamblu un caracter unitar, o armonie impresionanta, vestita armonie eminesciana." Liviu Rusu vorbeste de o armonie totala data de: eufonie vizuala in invocarea lumii obiective, in afirmarea pornirilor subiective, in sugerarea marilor sensuri, "formand o totalitate de viziuni sustinute din surse sufletesti", impunandu-se ca o simfonie a lui Beethoven sau ale lui Mozart, Schubert.

Simfonia eminesciana este dominata de o solemnitate unica, poezia sa fiind comparabila cu o rugaciune, cu atat mai mult Luceafarul.

Constantin Noica, analizand Luceafarul si modelul fiintei, face o interesanta comparatie cu literatura populara: "Doua creatii. Luceafarul lui Eminescu si apoi un basm popular. Tinerete fara batranete, ar putea sa ilustreze modelul ontologic, schitat mai sus in prelungirea sentimentului romanesc al fiintei.

In fapt, cum se va vedea, este in cele doua creatii mai mult decat o ilustrare a modelului; este adancirea si reliefarea lui, cu Luceafarul invederandu-i-se intelesurile prin neimplinire, cu basmul popular prin implinire. (...)

si totusi, trecerea geniului prin lume, ca si trecerea lui Hiperion - pe-deasupra-mergatorul - lasa in urma-i o dara de lumina si un zvon al ordinii. Trecerea lui Eminescu prin lumea noastra, ce extraordinara ordine nu a adus ea, cata fiinta n-a instituit cu toata nefericirea si dezordinea din el! Daca astazi fiinta romaneasca tine, este intr-o masura, poate inca nedeplin lamurita, dar sigura, pentru ca a trecut un Eminescu prin lumea ei."